

ABSOLUTIZEM

1. SPLOŠNO O OBDOBJU

- iz nasprotja med vladarji in stanovni skoraj povsod zmagovalec vladar
- ABSOLUTIZEM – režim v katerem na najvišji stopnji odloča pravno neomejena vladarjema volja
- POLITIČNI ABSOLUTIZEM – kjer absolutni vladar na videz še ohranja staro pravno ureditev, kjer vladar še sklicuje stanove, vladarjeva prevlada se kaže na političnem področju
- PRAVNI ABSOLUTIZEM – kjer je vladar toliko močan, da odstranjuje stare pravne oblike in sam ustvarja pravo, ki je vsaj deloma v nasprotju s starim, predvsem na davčnem področju ni več odvisen od stanov
- REFORMNI ABSOLUTIZEM – če je pravni absolutizem nosilec reform
- KONSERVATIVNI ABSOLUTIZEM – pri kontinentalnih velesilah sprevrže v konservativni absolutizem

a) NA SLOVENSKEM

- POLITIČNI ABSOLUTIZEM – traja od 1620 do 18. stoletja, v tem času država začenja posegati v gospodarstvo iz fiskalnih razlogov, okrepi se pomen deželnokežjega uradništva
- REFORMNI ABSOLUTIZEM – obsega dobo vladanja cesarice Marije Terezije in Jožefa II. od 1740 – 1790, omilitev fevdalnih odnosov
- KONSERVATIVNI ABSOLUTIZEM – od 1792 do marčne revolucije

b) ZNAČILNOSTI ABSOLUTIZMA

- NAMEN REFORM
 - okrepitev države in absolutnega monarha
 - okrepitev države v razmerju do drugih držav, za kar je najprej potrebna okrepitev navznoter
 - v ospredju je interes države
- OKREPITEV DRŽAVE NAVZNOTER
 - potreba močna vojska, ljudje, denar
 - nujna dobra organizacija države torej dober birokratski aparat
 - omejitev samovolje plemstva
 - temu sledijo državnopravne in gospodarsko pravne vede
- POPULACIONIZEM – država si prizadeva za čim večje število prebivalstva
- KAMERALIZEM – veda o državnih finančah, predvsem z vidika državnih interesov in potreb
- MERKANTILIZEM – gospodarska moč države temelji na množinah dragih kovin, ki toliko večje, kolikor boljše je plačilna bilanca aktivna, prizadevanje po zmanjšanju uvoza in povečanju izvoza
- FIZIOKRATIZEM – primarni vir dobrin je zemlja, interes gospodarske politike se prenese na agrarno produkcijo in na njene glavne nosilce - podložnike
- VOJSKA
 - najemniški sistem se je razvil v sistem stalnih regimentov
 - vojakov niso jemali le priložnostno, ampak so vzdrževali stalne enote
 - uveljavlja se sistem prisilnega novačenja – dosmrtno, kasneje 7 let
- DRŽAVNI APARAT
 - reforme so uspešne le, če vlada uspe izgraditi trden birokratski aparat
 - pri tem nastajajo nove ozemeljske enote in novi uradi

2. ZAČETKI IN RAZVOJ BIROKRATSKEGA APARATA; FORMIRANJE MANJŠIH UPRAVNIH OZEMELJSKIH ENOT

a) RAZVOJ BIROKRATSKIH ORGANOV PO OZEMELJSKIH ENOTAH

- glej razpredelnico

b) USODA DEŽELSKIH SODIŠČ

- deželska sodišča se po svojem obsegu ne ujemajo se z nobenim od novih upravnih ozemelj
- kot sodišča za težje kazenske zadeve se prebijejo do časa Ilirskih provinc, ko so odpravljena
- ponovna avstrijska oblast jih ne obnovi, ker imajo za kazensko sodstvo nova deželna in mestna sodišča
- tudi patrimonialno sodstvo se ne obnovi več

c) LOČITEV SODSTVA OD UPRAVE

- najprej je izvedena na NAJVIŠJIH INSTANCAH
 - na centralni stopnji
 - na meddeželni stopnji – apelacijska oz. prizivna sodišča
- kasneje izvedejo tudi na NIŽJIH INSTANCAH
 - deželna stopnja – deželno in mestno sodišče

3. REFORME PODLOŽNIŠKEGA POLOŽAJA

a) DAVKI IN KATASTRI

- vladar si mora v obliki DAVKOV zagotoviti delež pri donosih agrarne produkcije
- stanovi ne smejo več imeti možnosti vpliva na deželne davčne obveznosti
- namesto imenijskih knjig, ki so jih vodili stanovi sami, so uvedli ZEMLJIŠKE KATASTRE, ki so jih vodili vladarjevi uradniki
- TEREZIJSKI KATASTER – sreda 18. stoletja
 - davčna osnova – donosi, ki jih ima zemljiški gospod od svojih podložnikov + gosposčinske pristave
 - podložniki – so obdavčeni v razmerju z dajatvami zemljiškemu gospodu
 - zemljiški gospod – je obdavčen v sorazmerju s tem, koliko dobiva od podložnikov in od pristave
- POMEN TEREZIJSKEGA KATASTA
 - reforma odmerjanja davkov
 - omogoči vladarjevim organom natančen vpogled v podložniška bremena, tako da zemljiška gospostva ne morejo samovoljno zviševati teh bremen
- ROBOTNI PATENT – 1775
 - maksimirajo tlako
 - vladar za ta ukrep vseeno potrebuje soglasje stanov
 - robotni patenti so zato izdani za vsako deželo posebej
 - gre za reguliranje tlake
 - regulacijo je treba razločevati od abolicije (*dogovor med gospodom in podložnikom, po katerem se tlaka spremeni v denarno dajatev, vladar nima nič pri tem, stvar je v dogovoru med podložnikom in gospodom*)
- JOŽEFINSKI KATASTER – 1789
 - lahko bi bistveno spremenil sestavo in višino dohodkov zemljiških gospostev (*a je Jožef II. prekmalu umrl*)
 - ugotavljanje davčne osnove – da bi ugotovil donos zemljišč, je dal cesar popisati in izmeriti zemljišča, ugotoviti kulturo in donosnost
 - izračuni – kmetu naj bi ostalo 70% pridelka, za fevdalna bremena 17,77%, državi 12,22%
 - plemstvo je proti taki določitvi fevdalnih bremen ostro reagiralo, Jožef II. je kmalu umrl, njegov naslednik pa je mora to takoj odpraviti
- FRANCIJSKI KATASTER – 1825
 - vse parcele za vsako katastrsko občino posebej so zarisali v merilu 1:2880
 - nastal je načrt parcel – katastrska mapa
 - kataster pride v rabo za odmero davkov okrog marčne revolucije, takrat ga revidirajo

b) PREMOŽENJSKA RAZMERJA

- gre za reforme namenjene varstvu kmečkih zemljišč
- REFORME KMEČKIH ZAJMOV – na kmetijah je zagotovljeno polno dedno nasledstvo
- PROSTA SAJA – spremenjena v dosmrtni zakup, nato v zajem po kupnem pravu
- 2. PREVEDBA MITNIH ZEMLJIŠČ V KUPNA
 - prevedba kmetij na zemljiških gospostvih, da bi se povečala davčna moč kmeta
 - na Štajerskem – prevedba se v splošnem posreči
 - na Kranjskem – prevedba se ne posreči, ker so mitne kmetije že v praksi dedne za enega otroka, in se kmetom ni zdelo vredno plačevati kupnine

- posebna pravila – ker bi prevedba lahko povzročila drobitev kmečkih posestev, je kmetijo prevzel samo en dedič, ki je druge izplačal ali odpravil

c) OSEBNI POLOŽAJ

- PATENT O ODPRAVI NESVOBODE
 - prosta možnost ženitve, prostost gibanja in prosta izbira poklica
 - možnost zapustiti kmetijo in odprava službe v gospodovi hiši
 - prepoved dajatev